

A MAGYAR MADÁRTANI INTÉZET 1951—53. ÉVI MADÁRJELÖLÉSEI

XVII. Jelentés

Írta: dr. Pátkai Imre

A madárvonulás magyar kutatói számára az 1951-es év új korszak kezdetét jelenti. Intézetünk ebben az esztendőben kezdte meg újból az egyes számtól induló, új feliratú gyűrűsorozatokkal a munkát. 1945—50 közötti időben a még munkatársainknál itt-ott megmaradt régi gyűrűkkel, később a segítségünkre siető svájci és csehszlovák társintézmények gyűrűit használva hidaltuk át az újrakezdés nehézségeit.

1951-ben 42 munkatárssal dolgoztunk, ez a szám 1953 decemberéig 83-ra növekedett. Az önkéntes munkatársi tábor igénye szükségszerűen nemcsak a gyűrűfelhasználás emelkedésében, hanem a tudományos madártani ismeretek bővítésére irányuló törekvésben is megnyilvánult. Hogy ez a mindinkább fokozódó érdeklődés Intézetünk munkáját az egyéb feladatok végzésében ne akadályozza, rendszeresítettük az „utolsó szerdákat”. Minden hónap utolsó szerdáján vesszük át fővárosi és környékbeli munkatársainktól gyűrűzési jelentéseiket, adjuk ki a szükséges újabb gyűrűsorozatokat, és a szakmai továbbképzés keretében ilyenkor foglalkozunk a gyűrűzés technikai kérdéseivel. Ilyenkor kerülnek megvitatásra a fogási módszerek, fogóeszközök és nem utolsósorban fajismereti kérdések.

1952 szeptemberétől 1953 júniusáig 40 munkatárs részére rendeztünk madárismereti tanfolyamot. Ki kell emelnünk azokat a tanulni vágyó munkatársakat, akik éjszakai műszakban dolgozó létükre is résztvettek ezen az esti tanfolyamon, és az Intézetből indultak munkahelyükre.

Lelkes munkatársaink gyűrű-igényét egyre nehezebben tudtuk kielégíteni, és ebből spontán vetődött fel a gyűrűkészítés gépesítésének gondolata. A tanfolyam résztvevői szakmai képzettségük szerint ajánlották fel a gép tervezését és különféle részmunkáit. *Kállai Győző* tervező technikus a Magyar Optikai Művektől, vállalta a gép megtervezését és részletes tervrajzának elkészítését. *Váradi Ferenc* műszerész a Budakalászi Textil Művektől, végezte a gépváz hegesztési munkáját. Az esztergályos munkában *Jenei György* műszerész és brigádja a Telefongyártól, *Beck Pál* szerszám-lakatos a Hegesztőkészülékek Gyárából, továbbá *Juhász Lajos* szerszám-lakatos, *Szabó Lajos* művezető és *Bányai Rezső* a Nyersolaj Szivattyúgyár dolgozói vettek részt. A marással készült alkatrészeket *Som Ferenc* marós készítette a Központi Szerszámgyárban. *Kertész Sándor* a Rákosi Művek tervezője gyűrűhajlító gép tervrajzait küldötte meg. Kivitelezését pedig *Prukner Géza* műszaki ellenőr végezte el a Budapesti Szerszámgyépgyárban. Fenti munkákat teljesen díjtalanul, társadalmi munkaként hulladékanyag-

ből készítették munkatársaink. Nekik és a fent nevezett gyárak vezetőségének a tudományos munka önzetlen támogatásáért hálás köszönetünket fejezzük ki.

Új gyűrűtípusaink :

1. „Fecske”-típus	felirata: Budapest Madártan, —	mérete: 8 × 11 mm
2. „Rigó”-típus	„ „ „ „	10 × 22 mm
3. „Sirály”-típus	„ „ „ „	13 × 20 mm
4. „Réce”-típus	„ Budapest, Hungária Madártan	„ 13 × 41 mm
5. „Gém”-típus	„ Ornithologia, Hungaria Budapest Madártani Intézet	„ 16 × 41 mm
6. „Gólya”-típus	„ „ „ „	18 × 50 mm
7. „Sas”-típus	„ „ „ „	20 × 80 mm

A gyűrűk anyaga alumínium.

A gyűrűzési munka kapcsán szerzett tapasztalataink közül rá kell mutatnunk egy zavartkeltő jelenségre. Az Intézet gyűrűvel jelölt madarak egy része olyan madárfogók kezébe kerül, akik a gyűrűs madár eladásával is foglalkoznak jogtalanul. A fogott madarak gyűrűit a büntető eljárástól való félelmükben nem szolgáltatják be, és zavartkeltő módon más bejelentetlen madarakra teszik át. A visszajelentéskor a törzskönyv adataitól eltérő tények ebből adódnak. Ennek a problémának főleg a kis énekes fajok gyűrűzésénél van jelentősége. Ezért kérjük első sorban a külföldi társintézeteket, hogy a hozzájuk kerülő magyar gyűrűs madarak faji meghatározásának helyességét saját maguk is ellenőrizzék.

Intézetünk kezdettől fogva egyes területeket rendszeresen keresett fel gyűrűzés céljából, pl. Kisbalaton. Ezek a többnyire nagy kiterjedésű helyek, az egyes gyűrűzési jelentésekben más-más földrajzi fok megjelölésével kerültek közlésre. Ezért felhasználjuk az alkalmat, hogy jövőbeni gyűrűzési jelentéseink egységesítése végett alábbi állandó jelzéseket használjuk:

Kisbalaton	46° 40', 17° 15'
Szeged-Fehértó	46° 20', 20° 05'
Rétszilas	46° 50', 18° 35'

Ezek az állomások adják a magyar gyűrűs madarak zömét, tehát a visszajelentésekről szóló beszámolóinkban is ezek a helységnevek szerepelnek a leggyakrabban, és így a koordináták állandó ismétlése felesleges.

A három év gyűrűzési munkájában 98 önzetlen munkatárs fáradozása fekszik. Egyes fajok gyűrűzési eredményei tetemes emelkedésükkel szinte a mértani haladványt juttatják eszünkbe. A pinty-félék gyűrűzésében mutatkozik ez meg első sorban. A következő táblázatban adjuk 1951—53. évek gyűrűzési kimutatását: